

Họ và tên học sinh : ..... Lóp : .....

HƯỚNG DẪN ÔN TẬP MÔN SINH HỌC LỚP 9
HỌC KỲ 2- NĂM HỌC 2023 -2024

- 1. Môi trường sống của các loài sinh vật .**
a) Môi trường là nơi sinh sống của các loài sinh vật ,bao gồm những gì bao quanh sinh vật .
b) Môi trường sống của các loài sinh vật gồm có 4 loại môi trường ::
+ Môi trường sống trên mặt đất và không khí : mèo , chim bồ câu ..
+ Môi trường sống trên sinh vật : giun đũa , sán lá gan .....
+ Môi trường sống nước : cá , tôm , rong ....
+ Môi trường sống trong đất : giun đất , dế chuối ....

2. Các mối quan hệ khác loài ở sinh vật .

Mối quan hệ	Ví dụ	Đặc điểm
Cộng sinh	-Tảo và nấm cùng sống chung trong địa y - Vi khuẩn cố định đạm trong rễ cây đậu .	Sự hợp tác cùng có lợi giữa các loài sinh vật
Hội sinh	-Địa y sống bám trên cây gỗ - Cá ép bám vào rùa biển	Sự hợp tác giữa 2 loài sinh vật Trong đó 1 bên có lợi , còn 1 bên không có lợi cũng không có hại
Cạnh tranh	-Dê và bò tranh ăn cỏ trên một cánh đồng. - Trên một cánh đồng lúa ,khi cỏ dại phát triển ,năng suất lúa giảm	Các sinh vật khác loài cạnh tranh về nơi ở , thức ăn , các điều kiện sống khác Các loài kìm hãm sự phát triển của nhau .
Ký sinh, nửa ký sinh	-Giun đũa sống bám trong ruột người -Rận và bét sống trên da trâu hút máu ...	Sinh vật này sống bám trên cơ thể sinh vật khác, hút máu, chất dinh dưỡng từ sinh vật đó.
Sinh vật ăn sinh vật	-Hươu , nai bị hổ săn bắt làm thức ăn - Cây nắp ấm bắt mồi .	Gồm động vật ăn thực vật, động vật ăn con mồi, thực vật bắt sâu bọ... .

3.Quần thể sinh vật , Quần thể người .

- a) Quần thể sinh vật có 3 đặc trưng cơ bản:
- Tỷ lệ giới tính ; thành phần nhóm tuổi ; mật độ quần thể.
- Mật độ quần thể không cố định mà thay đổi theo mùa, theo năm
b) Sự khác nhau giữa quần thể người và quần thể các sinh vật khác
- Quần thể người mới có các đặc điểm: pháp luật, kinh tế, xã hội, hôn nhân, giáo dục và văn hóa.
- Vì do con người có lao động ,tư duy nên có khả năng tự điều chỉnh các đặc trưng sinh thái trong quần thể của mình, đồng thời có khả năng cải tạo thiên nhiên.
c) Phân biệt tháp dân số trẻ & tháp dân số già . (Hình 48 trang 144 / SGK sinh học 9)

Tháp dân số trẻ	Tháp dân số già
Đáy rộng, cạnh xiên, đỉnh nhọn Tỷ lệ sinh và tỷ lệ tử đều cao Tuổi thọ trung bình thấp	Đáy hẹp, cạnh thẳng, đỉnh không nhọn Tỷ lệ sinh và tỷ lệ tử đều thấp Tuổi thọ trung bình cao

4. Hệ sinh thái , các thành phần chính của hệ sinh thái .

- Hệ sinh thái bao gồm quần xã sinh vật và môi trường sống của chúng (sinh cảnh). Hệ sinh thái là một hệ thống hoàn chỉnh và tương đối ổn định.
- Các thành phần của hệ sinh thái : gồm
  - + Thành phần vô sinh : đất, nước, ánh sáng ...
  - + Sinh vật sản xuất , sinh vật tiêu thụ , sinh vật phân giải.

5. Chuỗi thức ăn .

- a. Chuỗi thức ăn là một dãy nhiều loài sinh vật có quan hệ dinh dưỡng với nhau.
- b. Ví dụ : Cây cỏ → sâu → chuột → rắn → vi sinh vật.

6. Tài nguyên thiên nhiên (TNTN)

- a) Có 3 dạng TNTN chủ yếu: Tài nguyên tái sinh, tài nguyên không tái sinh, TN năng lượng vĩnh cửu.
  - TN tái sinh: rừng các phương, rừng ngập mặn ven biển, TN đất, TN nước , TN sinh vật
  - TN không tái sinh: than đá, khí đốt, dầu mỏ ,
  - TN năng lượng vĩnh cửu: năng lượng gió, năng lượng suối nước nóng, năng lượng mặt trời
- b) Tài nguyên không phải là vô tận, không đáp ứng hết được mọi nhu cầu sử dụng của con người. Nếu chúng ta không sử dụng chúng một cách hợp lí thì sẽ dẫn đến kiệt quệ nguồn tài nguyên.
Vì vậy, để đáp ứng được nhu cầu sử dụng hiện tại và duy trì lâu dài các nguồn tài nguyên cho các thế hệ con cháu mai sau cần phải sử dụng tiết kiệm và hợp lí nguồn tài nguyên thiên nhiên.

7. Các tác nhân ô nhiễm môi trường .

- Ô nhiễm do các chất thải rắn : gạch ngói vụn , tro bếp , rác , túi nilon.
- Ô nhiễm do khí thải từ hoạt động sản xuất công nghiệp : khói đen từ lò gạch
- Ô nhiễm do sử dụng hóa chất và thuốc bảo vệ thực vật : chai lọ , bao bì thuốc trừ sâu
- Ô nhiễm do vi sinh vật gây bệnh : chuột , vật nuôi chết , ruồi nhặng

8. Ô nhiễm môi trường .

- a) Những hoạt động của con người gây ô nhiễm môi trường:
  - Con người đốt cháy nhiên liệu trong công nghiệp, giao thông vận tải, sinh hoạt
  - Con người sử dụng các loại thuốc trừ sâu, thuốc diệt cỏ, diệt nấm...
  - Con người thải rác, chất thải có nhiễm phóng xạ, chất thải rắn ...
- b) Con người có khả năng hạn chế ô nhiễm .
  - Xử lý chất thải công nghiệp, chất thải sinh hoạt
  - Cải tiến công nghệ để sản xuất ít gây ô nhiễm
  - Sử dụng năng lượng sạch : năng lượng mặt trời, năng lượng gió...
  - Trồng cây xanh để hạn chế bụi, điều hòa khí hậu
  - Tuyên truyền, giáo dục để mọi người ý thức về phòng chống ô nhiễm

9. Thiên nhiên hoang dã là góp phần giữ cân bằng sinh thái .

- Giữ gìn thiên nhiên hoang dã là bảo vệ ngôi nhà chung của các loài sinh vật và môi trường sống .
- Thiên nhiên hoang dã được bảo vệ sẽ tránh được nhiều thảm họa như lũ lụt, xói mòn đất, hạn hán, ô nhiễm môi trường,... từ đó góp phần giữ cân bằng sinh thái.

10. Các biện pháp bảo vệ thiên nhiên hoang dã:

- Bảo vệ các khu rừng già, rừng đầu nguồn,...
- Trồng cây gây rừng tạo môi trường sống cho nhiều loài sinh vật.
- Xây dựng các khu bảo tồn, các vườn quốc gia để bảo vệ các sinh vật hoang dã.
- Không săn bắn động vật hoang dã và không khai thác quá mức các loài sinh vật.
- Ứng dụng công nghệ sinh học để bảo tồn nguồn gen quý hiếm

BÀI TẬP

Bài 1. Dựa vào mối quan hệ khác loài, hãy sắp xếp các ví dụ sau vào các mối quan hệ đã học :

1. Hổ và chó sói cùng ăn thịt sống :

.....
.....

2. Ve bét sống trên da trâu, bò

.....
.....

3. Cá ép bám vào rùa biển, nhờ đó được rùa biển đưa đi xa

.....
.....

4. Vi khuẩn cố định đạm sống trong nốt sần cây họ đậu

.....
.....

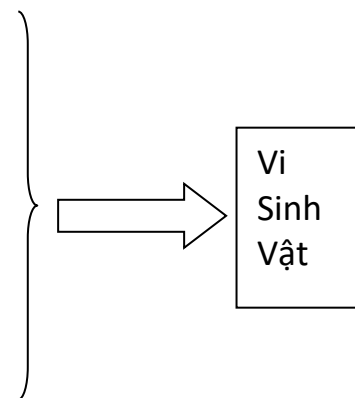
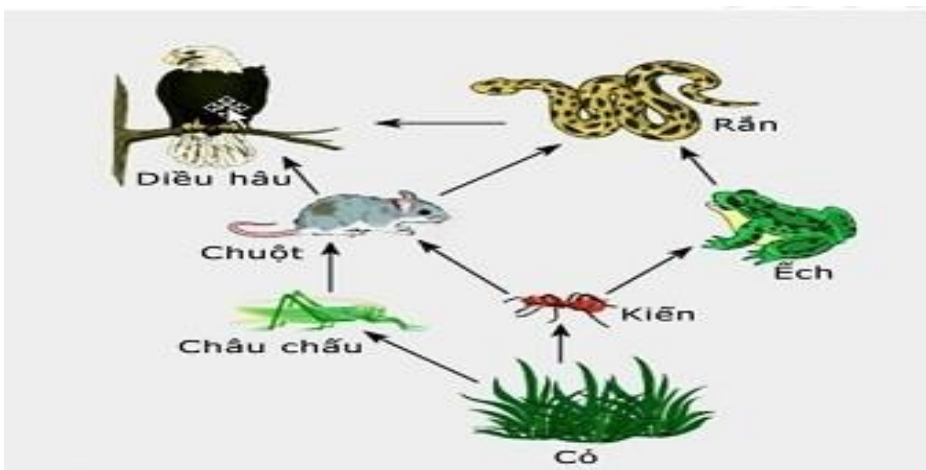
5. Lúa và cỏ cùng mọc trên một cánh đồng

.....
.....

6. Cây nắp ấm bắt côn trùng

.....
.....

Bài 2 Cho lưới thức ăn :

a) Em hãy liệt kê các thành phần chủ yếu của lưới thức ăn trên ?

.....

.....

.....

b) Trong lưới thức ăn trên có mấy chuỗi thức ăn. Viết các chuỗi thức ăn có chuột tham gia .

.....

.....

.....

.....

c) Nếu tiêu diệt quần thể điều hâu thì quần xã trên sẽ biến động như thế nào

.....

.....

.....

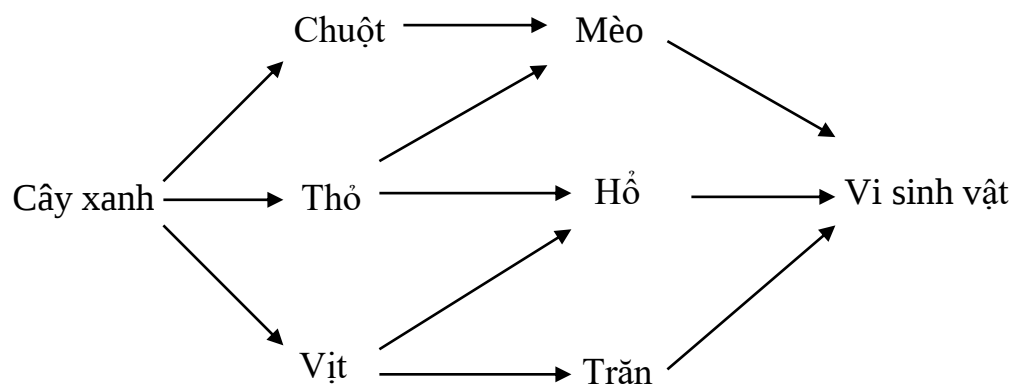
.....

d) Tìm mắt xích chung , mắt xích chung lớn nhất .

.....

.....

Bài 3. Quan sát lưới thức ăn và trả lời các câu hỏi bên dưới :

a) Có mấy chuỗi thức ăn trong lưới thức ăn trên .

b) Em hãy liệt kê các thành phần chủ yếu của lưới thức ăn trên

c) Viết các chuỗi thức có Mèo tham gia .

d) Nếu tiêu diệt quần thể hổ thì quần xã trên sẽ biến động như thế nào

d) Tìm mắt xích chung , mắt xích chung lớn nhất .

Bài 4 . Nối cột A thích hợp với cột B

A.Dạng tài nguyên	B.Các tài nguyên
1. Tài nguyên tái sinh 2. Tài nguyên không tái sinh 3. Tài nguyên năng lượng vĩnh cửu Trả lời : 1..... 2..... 3.....	a) Khí đốt thiên nhiên b) Tài nguyên nước c) Tài nguyên đất d) Năng lượng gió e) Dầu lửa f. Năng lượng suối nước nóng g) Tài nguyên sinh vật h) Bức xạ mặt trời k) Năng lượng thủy triều

Bài 5. Điền vào chỗ trống

Ví dụ	Quan hệ gì ?	Đặc điểm
-Tảo và nấm cùng sống chung trong địa y - Vi khuẩn cố định đạm trong rễ cây đậu .		
-Địa y sống bám trên cây gỗ - Cá ép bám vào rùa biển		
-Dê và bò tranh ăn cỏ trên một cánh đồng. - Trên một cánh đồng lúa ,khi cỏ dại phát triển ,năng suất lúa giảm		
-Giun đũa sống bám trong ruột người -Rận và bét sống trên da trâu hút máu ...		
-Hươu , nai bị hổ săn bắt làm thức ăn - Cây nắp ấm bắt mồi .		

